

VN/21657/2020
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunto luonnokseen lannoitelaksi ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry kiittää mahdollisuudesta lausua lannoitelakia koskevasta esityksestä. Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi lannoitelaki, ja samalla kumottaisiin nykyinen lannoitevalmistelaki.

Ehdotettuun lakiin sisältyisivät EU:n uudessa lannoitevalmisteasetuksessa edellytetyt vaatimukset. Laissa olisi lisäksi kansallisia lannoitevalmisteita koskevat säännökset. Lannoitevalmisteiden valmistajat voivat jatkossakin siis valita, tuottavatko CE-merkittyjä EU-lannoitevalmisteita sisämarkkinoille vai noudattavatko kansallisia vaatimuksia ensisijaisesti kotimaisille markkinoille tarkoitettuja lannoitevalmisteita koskien. Erikseen kotimaan markkinoille tuotettujen lannoitevalmisteiden salliminen on erityisen kannatettavaa, koska näin pystytään tehostamaan ravinteiden kiertoa alueellisesti.

Lannoitelain tavoitteena on, että Suomessa valmistetut ja markkinoille saatettavat lannoitevalmisteet olisivat laadukkaita ja kasvintuotantoon sopivia, eikä niiden käytöstä aiheutuisi vaaraa kasvien tai eläinten terveydelle tai haittaa ympäristön ja vesien tilalle. YTP pitää harmillisena, ettei lain tavoitteita koskevassa 1 §:n perusteluosiossa mainita kiertotalouden tai ravinteiden kierrätyksen edistämistä edes lain osatavoitteena. Lannoitelaisissa määritetään käytännössä kuitenkin reunaehdot myös kierrätysperäisten lannoite- ja maanparannusvalmisteiden käytölle. Toisaalta ravinteiden kierrätys on tunnustettu keskeiseksi osaksi kiertotaloutta niin EU-asetuksen kuin käsillä olevan lakimuutoksen valmistelussa, mikä tuodaan esiin muualla perustelumuiotiossa.

Kuten esityksessäkin todetaan, lannoitesääntelyn suhdetta jätelainsäädäntöön ja etenkin jätteenkierrätyksen luokittelun päättymistä koskeviin säännöksiin on edelleen tarpeen selvittää. Ympäristöministeriön nimittämässä Uusiomateriaalien tuotteistamista käsittelevässä työryhmässä (UTU-työryhmä) selvitetään parhaillaan mahdollisuuksia laatia kevennetty menettely nk. tapauskohtaisen jätteenkierrätyksen luokittelun päättymistä koskevan päätöksen saamiseksi. Työryhmän työskentelyssä tulee huomioida riittävän hyvin jäteperäiset lannoitevalmisteet ja ehdotettavan menettelyn suhde nyt ehdotettuun lannoitelakiin. Päällekkäisten menettelyjen välttäminen on suotavaa.

Lannoitelain uudistus on oleellinen kierrätysperäisten lannoite- ja maanparannusvalmisteiden kansallisen käytön edistämiseksi. Toimivien kierrätysravinnemarkkinoiden synnyttämiseksi tarvitaan luottamusta kierrätysperäisten lannoitteiden laatuun ja toimivuuteen. Ravinteiden kierrätyksen kannalta eräistä oleellisista yksityiskohdista, kuten ainesosaluettelon sisällöstä, tullaan päättämään jatkovalmistelussa tai säätämään tarkemmin asetuksilla.

Kierrätysravinnemarkkinoiden vilkastuminen vaatii lakimuutoksen lisäksi muita toimenpiteitä, etenkin erilaisten ohjaukeinojen muodossa. Ensivaiheessa oleellinen on ravinnekiertokorvaus. Ravinteiden kierron kokonaisuus jakautuu usean eri ministeriön hallinnonalalle ja linkittyy

keskeisesti biokaasuakin koskeviin tavoitteisiin. Ravinteiden kierrätyksen edistäminen vaatii kokonaiskuvan hallintaa ja ministeriöiden välistä tiivistä yhteistyötä.

Laitoshyväksyntä

YTP kannattaa ehdotusta kansallisesta laitoshyväksynnästä luopumiseksi ja pitää hyvänä, että sen säätämisestä erikseen jätteenkäsittelijöille luovuttiin. Tämä keventää etenkin pienten toiminnanharjoittajien hallinnollista työtä. Jätteenkäsittelijöiden tulee joka tapauksessa täyttää jäte- ja ympäristölainsäädännön vaatimukset. Ruokaviraston mahdollisuus tarkastaa toiminta ennen sen aloittamista riittää varmistamaan toiminnan asianmukaisuuden.

Lannoitevalmisteiden tyyppinimistä luopuminen

YTP kannattaa lähtökohtaisesti lannoitevalmisteiden tyyppinimiluokituksesta luopumista sen joustamattomuuden takia. Ehdotuksen mukaan se korvattaisiin tuoteluokkohtaisilla ja ainesosiin liittyvillä vaatimuksilla ja kriteereillä. Oleellista on varmistaa, ettei tyyppinimistä luopuminen haittaa kierrätysperäisten lannoitteiden markkinoita tai estä markkinoille tuloa, vaan päinvastoin aidosti edistää markkinoiden syntymistä. Luottamus kierrätyslannoitteisiin on avainasemassa markkinoiden syntymisen kannalta; tässä mielessä ainesosaluokat voivat parantaa luottamusta ja edistää kysyntää.

Harmaan talouden torjunta

YTP kannattaa esitettyjä harmaan talouden torjuntaan liittyviä uusia säännöksiä, jotka koskisivat talouden toimijan luotettavuuden selvittämistä. Hieman samantapaista sääntelyä on ehdotettu myös jätelakiin koskien jätehuoltorekisteriin hyväksyntää, jota koskeva muutosehdotus on ollut lausunnoilla (VN/20464/2021) ja nyt ympäristöministeriön jatkovalmistelussa. Vaatimukset koskevat pääasiallisesti eri toiminnanharjoittajia, mutta sääntelyn yhteneväisyyden vuoksi taloudellisen toimijan luotettavuutta pitäisi selvittää samalla tavoin eri laeissa.

Eräitä yksityiskohtaisia kommentteja:

6 § Fosforin käyttö

YTP kannattaa lähtökohtaisesti rajoituksia fosforiin käyttöön, mutta katsoo, että kierrätysravinteiden käytön mahdollisuudet tulee tässäkin kohdin ottaa huomioon. Rajojen tulee olla toimivat myös kierrätyslannoitteiden kannalta erilaiset käyttökohteet huomioon ottaen. Käyttökohteita koskevat yksityiskohdat tarkentuvat myöhemmin fosforiasetuksen valmistelussa. Tällöin pitää ottaa riittävästi huomioon erilaiset vaikuttavat tekijät, jotta myös kierrätysravinteiden käyttö on mahdollista. Erilaisille kohteille tulee asettaa erilaisia rajoja.

7 § Lannoitevalmisteiden tuotevaatimukset

Pykälä on epäselvä sen suhteen, voiko valmiste kuulua useampaan tuoteluokkaan, jolloin olisi sallittua myydä valmistetta sekä lannoitevalmisteena että maanparannusaineena tarkoituksenmukaisuuden perusteella. Liian jäykkien jaotteluiden voidaan katsoa haittaavaan markkinoiden toimivuutta. Jaottelua ja nimikkeistöä tulisi tarkastella myös loppukäyttäjän näkökulmasta.

Yksityiskohdat kierrätysperäisten lannoitteiden kannalta määritetään myöhemmin asetuksessa tuoteluokkien vaatimuksista ja ainesosaluokista. Jatkovalmistelussa tulisi varmistaa, että kierrätysravinteiden markkinoita ei hankaloiteta, vaan ne saatetaan vähintään tasavertaisempaan asemaan mineraalipohjaisten lannoitteiden kanssa. Kiertotaloustavoitteiden kannalta olisi oleellista määrittää tuoteluokkia koskevat vaatimukset siten, että lannoitekäyttöön tarkoitettut orgaaniset lannoitteet saisivat tämän mukaisen tuoteluokan kaikissa soveltuviissa tapauksissa. Näin ei ole ollut nyt kaikissa tapauksissa.

8 § Ainesosaluettelo

YTP kannattaa lähtökohtaisesti riskiperusteista lähestymistapaa, jossa tarkastellaan lopputuotteen laatua ja soveltuvuutta käyttökohteeseen. Ainesosaluettelo on kuitenkin sääntelytapana kannatettava, ja erityisen myönteisenä voidaan pitää sitä, että ainesosaluokkiin on mahdollista lisätä uusia ainesosia. Lisäämisen sujuvuuteen pitää kiinnittää erityistä huomiota. YTP huomauttaa, ettei ainesosaluettelosta tulisi rajata jäteperäisiä raaka-aineita pois ilman painavia vaikutusarviointeja, jos ravinteiden kierrätystä halutaan edistää. Tähän tulisi kiinnittää huomiota Ruokaviraston jatkovalmistelussa.

16 § Tiedoston pitämistä ja jäljitettävyyttä koskevat vaatimukset

Toiminnassa, jossa käytetään jäteperäisiä raaka-aineita, on noudatettava ainakin sekä jätelainsäädännön että lannoitelain mukaisia kirjanpito- ja tiedonantovelvoitteita. Mahdollisia päällekkäisiä velvoitteita tulisi välttää ja yhtenäistää, tai ainakin pidemmällä aikavälillä varmistaa, ettei toiminnanharjoittajien tule syöttää samoja tietoja useisiin eri paikkoihin. Ympäristöministeriön vetämässä jäte- ja tuotetietojärjestelmässä tulisi mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon myös lannoitevalmisteita koskevat vaatimukset.

17 § Laatu järjestelmä

YTP kannattaa laatu järjestelmän käyttöönottoa kierrätyslannoitevalmisteille omavalvontavelvollisuuden korvaajaksi. Toiminnanharjoittajat ovat jo osallistuneet laatu järjestelmien omaehtoiseen kehitysohjelmaan, joten jatkovalmistelussa olisi tarpeen ottaa huomioon jo kehitetyt järjestelmät ja niiden soveltuvuus.